

Ekonomisk modell för sociala investeringar i Ale kommun

Inledning och bakgrund

Kunskapen om betydelsen av tidiga insatser för barn och unga är långt ifrån ny. Det är också känt att allt starkare stuprörsorganisering försvårar helhetssyn, samordnade åtgärder och förebyggande arbetssätt. Sociala investeringar är en metod för att möta och utveckla de befintliga systemen kring stuprörstänkande genom att synkroniserat arbeta långsiktigt med barns och ungas uppväxtvillkor.

Samhällets insatser för barn och unga är investeringar med långsiktiga effekter för både individ och samhälle. En god investering innebär rätt insats på rätt nivå vid rätt tidpunkt. Ett investeringstänkande i ekonomiska termer hos berörda verksamheter inom kommuner, landsting och stat ger incitament till långsiktighet och tidiga insatser. Ett investeringstänkande gör behovet av synkronisering mellan aktörer tydligt då kostnader och vinster fördelas olika mellan och inom dessa aktörer.

I ett arbete med sociala investeringar finns flera viktiga komponenter. Det handlar om att noggrant analysera vilka behov som finns, hur de lokala förutsättningarna ser ut, vilka möjliga insatser som kan förbättra resultaten, att det finns en tydlig ordning för prioriteringar och slutligen att det finns goda förutsättningar för att genomföra de åtgärder som det har fattats beslutat om. Enligt Psykn/SKL behöver effekterna av en satsning stå i fokus när man talar om sociala investeringar och investeringsmedel. Det innebär ett idogt arbete med uppföljning och utvärdering vilket kräver en betydande kulturförändring.

I Ale kommun ska metoden främst stödja de strategiska målsättningarna *Lust att lära* och *Ökad sysselsättning för alla*. Kommunens insatser ska sättas in tidigt i ålder eller tidigt i en process för att uppnå bättre utfall för individer och för att långsiktigt spara kostnader för samhälle. Kommunens samtliga sociala investerings aktiviteter ska vara tvärssektoriella eller omfatta flera huvudmän varav minst en är kommunen.

Ale kommun har erfarenhet av att arbeta med sociala investeringar och för närvarande finns tre verksamheter som omfattas av modellen:

- MiniMili
- Fotosyntes
- Star for Life

Framförallt MiniMili och Fotosyntes har varit kommunens lärprocesser. Investeringarna påbörjades innan det fanns nationella verktyg och designades inte på ett sådant sätt att effekterna kunnat följas upp på ett systematiskt sätt. Uppföljning sker dock kontinuerligt och slutsatser kan dras av den verksamhet som är igång.

MiniMili och Fotosyntes har finansiering ur den tidigare sociala investeringsmedel som kommunen haft men finansieringen löper ut under kommande år. Star for Life har genomförts inom Utbildningsnämndens ordinarie verksamhet och har hittills i huvudsak inte krävt sociala investeringsmedel från kommunens sida.

Effekt, eller nytta, av förändrade arbetssätt kan ju dels uppkomma i den egna verksamheten, dels i annans verksamhet. Det finns därför tydliga behov av åtminstone två olika incitament för att arbeta med sociala investeringar:

- Effektivisering av det egna arbetet, vilket på sikt leder till lägre kostnader inom förvaltningen eller organisationen.
- Långsiktiga effekter som uppstår utanför den egna organisationen och där det är viktigt att möjligheten att pröva nya lösningar finns.

För att stimulera båda syftena har i detta förslag den s.k. dubbelmodellen tagits fram. Det finns exempel på fall där regler för återföring av medel satts så strikt att kreativiteten hämmas och verksamheter helt enkelt inte vågar gå in i sociala investeringar.

Förutsättningar för sociala investeringar

För att det ska vara möjligt att arbeta med sociala investeringar krävs att ett antal komponenter finns på plats:

- Ledning och styrning
- Organisering
- Ekonomisk modell och beräkningar
- Organisationskultur
- Uppföljning och utvärdering

Ledning och styrning

Utgångspunkter för effektiv ledning och styrning kräver att man har en tydlig bild av nuläget, att det finns en idé om önskat läge på såväl kort som längre sikt samt att man har fastslagit strategier för att uppnå det önskade läget.

Organisering

Sociala investeringar bör vara en del av den ordinarie organisationen.

Ekonomisk modell

Det måste finnas en modell för hur sociala investeringar ska finansieras. Det här förslaget bygger på en s.k. dubbelmodell, dvs. att det finns sociala investeringar där återföring av medel ska ske men att det också finns investeringar där detta inte krävs då nyttan inte uppstår i den egna organisationen.

Effekter för individen och samhället

Det ska tydligt kunna mätas vilka effekter satsningen kommer att resultera i för den enskilde individen och för samhället i stort.

Ekonomiska effekter för kommunen

Vilka ekonomiska effekter kommer satsningen att resultera i för Ale kommun? Det kan exempelvis röra sig om minskat behov av försörjningsstöd, minskat behov av placering av barn och ungdomskat behov av stödresurser i skolan, minskad skadegörelse, minskat behov av LSS- insatser eller annat

Organisationskultur

Organisationskulturen måste stödja systembrytande insatser och projekt samt tillåta att försöksverksamhet pågår.

Uppföljning och utvärdering

För varje enskild insats krävs en noggrann definition, en plan för implementering, system för uppföljning och utvärdering samt uppgifter om faktiska kostnader för såväl den enskilda insatsen, som för den målgrupp som insatsen riktar sig till. För att säkerställa att investeringen ger de förväntade effekterna och för att utvärdera om den ska implementeras i den ordinarie verksamheten är det betydelsefullt att koppla forskning till utvecklingsarbetet. Vi föreslår därför att det finns en referensgrupp som bl.a. består av forskare.

Den ekonomiska dubbelmodellen**Syfte**

Syftet med förslaget om en dubbelmodell är att öka möjligheterna att den ekonomiska modellen bättre ska möta identifierade behov istället för att behov ska anpassas till att passa in i en modell. Modellen ska dels skapa incitament i den egna organisationen för gränsöverskridande utvecklingsarbete som snabbt skapar framgång för individen, liksom låga kostnader. Dessa vinster skall betalas tillbaka till den sociala investeringsfond som satts upp. Vi vill också skapa förutsättningar för långsiktigt samarbete, även utanför den egna organisationen. Därför behövs det också resurser som kan erhållas för en begränsad period, men som möjliggör att denna typ av samverkan kan komma igång.

Effektivisering av det egna arbetet

Detta syfte bör finansieras genom att medel avsätts i ramen för Kommunstyrelsen under en 3-5 årsperiod. Om 4 Mkr avsätts som ett årligt belopp och uppbyggnaden av den s.k. sociala investeringsfonden sätts till 4 år blir det totala avsatta beloppet som finns under tid i systemet 16 Mkr. Avsättningen bör ske från resultatet det aktuella året.

De verksamheter där effekten uppnås ska därefter återföra beloppet utifrån en plan och tidsperiod som man kommit överens om när projektet startades.

Exempel:

År 1	Planering, urval och överenskommelse om vilka effekter som ska uppnås, vilka arbetsmetoder som ska användas, kostnader, genomförande av effekter som återföring av avsatta medel.
År 2	Genomförande.
År 3	Genomförande.

År 4	Genomförande, utvärdering, beslut om huruvida modellen ska implementeras i ordinarie verksamhet.
År 5	Återbetalning 50 %.
År 6	Återbetalning 50 %.

Långsiktiga effekter som uppstår utanför den egna organisationen

Det kan vara väl så viktigt att uppnå dessa långsiktiga effekter som uppstår i en annan organisation än den egna kommunen. För att åstadkomma denna samhällsnytta kan kommunen tvingas ta kostnader – initialt eller över tid – där det är andra aktörer som gör besparingar. Här krävs alltså en annan modell för finansieringen där återföring av medel inte kan krävas. Dock ska samma urvalskriterier användas och samma krav på planering och utvärdering av effekter tillämpas som om det vore ett helt internt projekt.

En årlig ram behövs för den här typen av projekt för att stimulera till utveckling inom området. 3 Mkr bedöms vara en lämplig ram.

Exempel:

År 1	Planering, urval och överenskommelse om vilka effekter som ska uppnås, vilka arbetsmetoder som ska användas, kostnader, genomförande av effekter som återföring av avsatta medel.
År 2	Genomförande.
År 3	Genomförande, utvärdering, beslut om huruvida modellen ska implementeras i ordinarie verksamhet.